

llengua, on el *DAG* la documenta a princ. del S XVII amb el sentit ja evolucionat (a la manera del *DFgra*) de «refunfuniar, hablar solo en son de queja, corregir o murmurar con pesadez»: «aqueixa molt mala broma / que contra los bons *saloma*» (notem la metàfora nàutica propaginada per *broma* 'corc de les naus'), l'ociositat que «contra los bons *saloma* / y és pijor que la fel» (Girona, 1625); d'altra banda *AlcM* no sols documenta aquesta mateixa acc. en un text mall. de fi S. XIX i *salomejar* usat a Palma en el mateix sentit, sinó també mall. *saloma* per al cant nàutic (i *saloma* i *salomar* id allí i a Bna); cert que la nostra manca de textos medievals i renaixentistes de navegació no ens permet donar-ne testimonis clars com els castellans del S. XVI, però no dubto que *selomà*, verb en perfet, és aquest mot, en el *Torcimany* d'Aversó (242.15), de c. 1390²

Hi ha formes menorquines que aporten una interessant contraprova de l'origen mossàrab de *saluet* = *κέλευτον*. Ja el dicc. men. de FebrCard. registrava *xerbet* «ruido, murmullo; bruit, murmure; strepitus, murmur» (evidentment no el pot treure del Belv., que li és poc anterior, car el mot no hi figura ni en el Lab.) (p. 642 1f); Moll va assenyalar *šarbát* (*xarbet*) amb el sentit de «conversa pronunciada a mitges o en veu baixa» com a propi de Ciutadella (*Misc Alcover*, 460); Mascaró Passariu (1979) també m'havia donat (jo no recordava la nota de Moll) *šarbát* com a mot propi de Ciutadella amb el sentit, com digué ell, de «xerrim» (xerroteig, xiuxiuet), posant com a exemple, a l'església «a la part de les dones tot era un *xerbet*». Estàvem cercant una etimologia per al *Saluet* del Port d'Andratx i l'apellatiu *saluet*: era tan natural relacionar-los que ell em suggerí el mot menorquí espontàniament (veg. més detalls en la nota toponomàstica que llavors deixàrem redactada), ara bé, quan vaig llegir el 1937 la monografia de Moll, encara que aquest no els relacioni, veig en el meu exemplar que ja vaig posar-hi una clau relligant-los

Doncs bé, hi ha encara, a la mateixa pàgina d'aquesta excel·lent monografia, un mot *xarema* (*šaréma*) «conversa ràpida i no gaire clara», i també hi vaig posar un altre braç d'aquella clau; ara veig, però, que el que registra FebrCard. (641 9f.) és «*xalema*. voceria, vocingleria; tintamarre, criallerie; garrulitas, vociferatio» i aquí tenim l'alternança *l/r* que justament és típica dels arabismes hispànics (per la pronúncia andalusada *l = r* dels moriscos de pertot), exactament com hi ha aquesta alternança en el cas de *xerbet/saluet*. De *κέλευμα* ve *saloma* amb un tractament de *ev > o* com en l'italià *tótano* i altres que en aquest article cita AngPrati; o com en molts *NLL*, *NPP* i apellatius catalans, com els que, a propòsit de *Tubau THEUDIBALD* i *-oru* EURICI aplego en *E. T. C. I*, 47-48. Però, d'altra banda, el díftong sonava com a *ev o ef* en el grec tardà i bizantí; per tant un *κέλευμα*, manllevat més tardanament, seria sentit com *kélevma*, d'on *xalema/xarema* (si *celema* és això mateix en Aversó 258.1 o bé és l'abisme *salema* ho deixarem enlaire)

Així com el gr. vacillava entre *κέλευσμα* i *κέλευμα*,

hem de creure que els altres derivats també tindrien tals duplicats amb *s* o sense. *Κελευστός* «qui reçoit un ordre» és clàssic i usat per un gran escriptor com Lucià, però que hi hauria també **κελευτός* en el mateix sentit i des del grec arcaic, podem deduir-ho del fet que el verb *κελευτιάω* ja apareix dos cops a la *Iliada* en el sentit de «ordonnar, excitar» o bé «presser vivement». El llatí vulgar sembla haver preferit les formes sense *s*, de formació més comprensible per a un romà (que tindria algun coneixement de l'usadíssim verb *κελεύω*), si judiquem pel fet de trobar *κέλευμα* explicat com «canticum nautarum» en glosses llatines (*CGL* IV, 33 67), i també en el sentit de «iusus, imperia» (*CGL* II, 511.16; v, 99.5). *Κελευστής* és explicat com «portisculus» = «hortator remigum» en *CGL* (II, 154; v, 645.36), i el nostre OPou encara dona el llatinitzat *celeusta* com a traducció del cat. *còmüt* (*ТЪпу*, 72): hi hauria hagut, doncs, també un paral·lel **celeuta*?

En tot cas és evident que tant *saluet* com *xerbet* s'han de relligar amb aquest conjunt. Formalment la suposició més senzilla és postular un llatí vulgar **CELEUĀTUS*, -ūs, com a llatinització de **κελευτός/κελευστός*; el model del ll. *mandatus* = gr. *κέλευ(σ)μα* hi conduïa naturalment. Passant allò a **čeluat(o)* en boca dels mossàrabs, en arabitzar-se aquests, fou pronunciat, forçosament, segons les normes, com *čeluat*, que els catalans repobladors oïen *-et*; d'altra banda si també es pronuncïa *čelgato* o potser **čelvato*, no tenint *v* la llengua àrabica, havia de fer-ne *čelbāt* amb *b*, que per l'equivalència *l/r* resultava el menorquí *xerbet*. Si la *s*- de la forma mallorquina partís d'un parlar mossàrab que pronuncïés *č-* a la catalana tot estaria ja explicat, per més que reconeixem que el tractament mossàrab típic de *č-* és *č-*.

Llavors potser hem d'atribuir el canvi de *č-* en *s-*, en la variant mallorquina, a un fet de catalanització després de la Conquesta. Pensem en efecte que el mot es tocava semànticament, colze a colze, amb el català *sulet* 'acte de xiular' (forma avui predominant a Mallorca), que tenia una variant vulgar *xiulet* palatalitzada per la *z* (la variant que després s'ha imposat en el Priuc. i en cat. comú): com que també els dos mots s'assemblaven fonèticament com un ou amb un altre ou, era natural que aquesta oscil·lació repercutís sobre el seu parònim: així com les tendències aristocràtiques dels «ciutadans» de Mallorca reprimiren el vulgarisme *xiulet*, també era natural que reprimissin el **xeluēt* dels tripulants vulgars fent-ne *saluet* (recordem que aquests tripulants usaven mossarabismes tan conspicus com *capirú*).

No sé si podriem conjecturar encara un altre testimoni del postulat **κελευτής* 'el qui canta com a la xurma, o que la fa cantar'. A Aspa (Garrigues, no massa lluny dels ports de Tortosa i Salou) em digueren que «el *salutari* és un mixó» (1936). Ignoro les característiques del tal moixó i per això (també la manca d'altres fonts lèxiques) acullo amb gran desconfiança la idea que pugui sortir d'un **κελευτάριον*, format sobre aquell amb el normal sufix *-άριον* dels disminu-